
Naturvärdesinventering på fastigheten Billeberga 1:1, Svalövs kommun

---

Bettina Ekdahl, Marika Stenberg 2022-05-09

På uppdrag av: Skanbo

Ekoll AB

Titel: Naturvärdesinventering på fastigheten Billeberga 1:1, Svalövs kommun

Beställare: Skanbo

Uppdragskontakt: Vince Racz

Författare: Marika Stenberg, Bettina Ekdahl

Foto: © Ekoll AB, Per Nyström

Kartor: Marika Stenberg

Innehåll

Uppdraget.....	4
Metodik.....	5
Naturvärdesklassning.....	5
Bedömningsgrunder för naturvärdesklassning	5
Avgränsningar.....	7
Naturvärdesinventering.....	7
Förstudienivå	7
Fältnivå	7
Tillägg.....	7
Resultat.....	8
Förstudie.....	8
Tidigare kända naturvärden	8
Fältstudie	9
Områdesbeskrivning.....	9
Naturvärdesbedömning.....	10
Naturvårdsarter	11
Invasiva arter.....	12
Värdeelement.....	13
Generellt biotopskydd.....	14
Fördjupad artinventering groddjur	15
Objektbeskrivningar.....	16
Naturvärdesobjekt 1	16
Naturvärdesobjekt 2	17
Referenser.....	18
Bilaga 1- Förtydligande av metodik	19

Uppdraget

Ekoll AB har på uppdrag av Skanbo genomfört en naturvärdesinventering (NVI) med tillägg naturvärdesklass 4, generellt biotopskydd, värdeelement, detaljerad redovisning av artförekomst samt fördjupad artinventering av groddjur inför detaljplanearbete på fastigheten Billeberga 1:1, Svalövs kommun (figur 1). Området består i dagsläget av kulturbetesmark och en gårdsmiljö med tillhörande park/trädgårdsmark.

Syftet med en NVI är att identifiera och avgränsa geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och bedöma områdenas nuvarande/befintliga naturvärden. Det största hotet mot biologisk mångfald är att arters livsmiljöer försvinner på grund av mänsklig verksamhet och en NVI är därför ett viktigt hjälpmedel för att peka ut livsmiljöer och naturvärden inför exempelvis exploateringsprojekt.

Figur 1. Översikt över området som inventerats.

Metodik

Nedan följer en kortfattad beskrivning av metodiken enligt standard SS 199000:2014. En mer detaljerad beskrivning av metodiken finns i bilaga 1.

Naturvärdesklassning

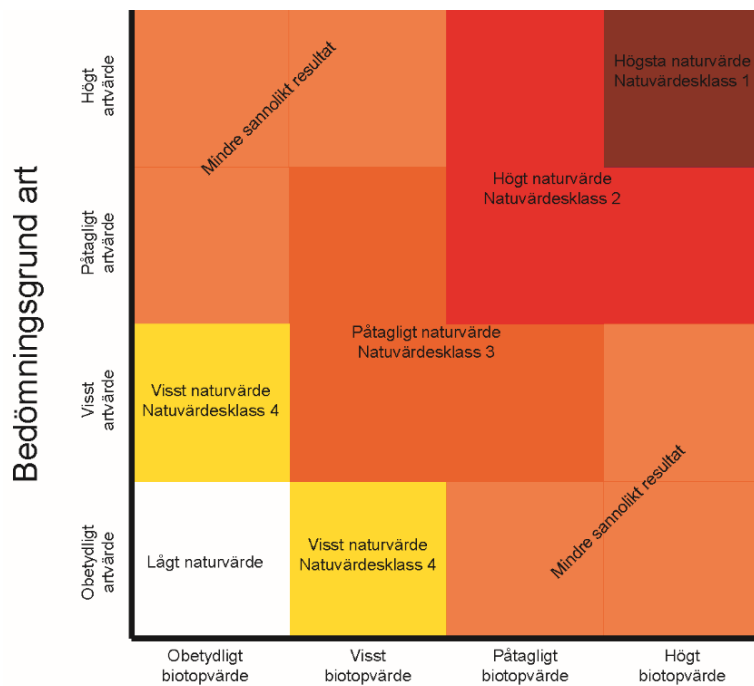
En naturvärdesinventering innebär att ett områdes naturvärde bedöms utifrån fyra naturvärdesklasser (tabell 1). Hela ytan inom varje naturvärdesklassat område ska, enligt standarden, ha likvärdig betydelse för biologisk mångfald och utgörs av en dominerande naturtyp. De klassade områdena benämns som ”naturvärdesobjekt”. Områden som inte pekats ut som naturvärdesobjekt räknas som områden med lågt naturvärde. En naturvärdesinventering är således inte en heltäckande kartläggning av ett områdes olika naturmiljöer utan en metod för att peka ut ett områdes mest betydelsefulla miljöer för biologisk mångfald.

Tabell 1. Naturvärdesklassernas innebörd samt exempel på vad klassningarna kan motsvara. Naturvärdesklass 1, 2 och 3 avgränsas alltid i en NVI medan naturvärdesklass 4 kan väljas som ett tillägg.

Naturvärdesklass	Förtydligande
1. <i>Högsta</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå.
2. <i>Högt</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.
3. <i>Påtagligt</i>	Området kan ha särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå, men oftast på regional nivå.
4. <i>Visst</i>	Området kan ha viss betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på framför allt regional och lokal nivå. Används framför allt i områden som är negativt påverkade av mänsklig aktivitet.

Bedömningsgrunder för naturvärdesklassning

Ett områdes naturvärdesklass bedöms, enligt standarden, utifrån bedömningsgrunderna ”artvärde” och ”biotopvärde” (figur 2). Bedömningen baseras dels på en fältinventering av funna arter och biotoper, dels på tidigare inventeringar och rapporter om sådana finns att tillgå, exempelvis artobservationer på Artportalen, biotopbedömningar i Skogsstyrelsens eller äng- och betesmarksinventeringens databaser (TUVVA) eller motsvarande trovärdiga källor, databaser och kartverktyg. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömningen (figur 2), är egentligen missvisande och kan i stället läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Bedömningsgrund biotop

Figur 2. Matris för bedömning av naturvärde. Omarbetad efter SIS-TR 199001:2014. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömning, är egentligen något missvisande och kan läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Bedömningsgrund artvärde

Artvärdet bedöms utifrån följande kriterier:

- Totala antalet naturvårdsarter
- Antalet rödlistade arter (alla rödlistningskategorier)
- Antalet hotade arter (rödlistningskategorierna VU, EN och CR)
- Artrikedom

Begreppet naturvårdsarter är ett samlingsnamn för arter som anses vara extra skyddsvärda (skyddade arter, rödlistade arter, signalarter, nyckelarter, typiska arter och ansvarsarter, se definitioner i bilaga 1). Naturvårdsarter kan indikera att ett område har höga naturvärden med goda förutsättningar för biologisk mångfald eller kan i sig själva vara av särskild betydelse för biologisk mångfald. Vid vår bedömning av naturvårdsarter har vi inte inkluderat rödlistade arter som är planterade eller förvildade. Sly av de mycket hotade trädarterna skogsalm och ask betraktas inte heller som rödlistade eftersom det endast är äldre träd av dessa arter som är hotade och sällsynt förekommande.

Artrikedomen bedöms utifrån vilken artrikedom som kan förväntas i en viss biotop och ställs även i relation till artrikedomen i omgivande landskap eller andra platser med samma typ av biotop.

Vid tillfället som en naturvärdesinventering utförs påträffas inte alltid naturvårdsarter i områden där det egentligen kan förväntas förekomma naturvårdsintressanta arter. Detta beror ofta på prioriteringar, att inventering krävs vid olika tidpunkter både på året och dygnet eller att riktade artinventeringar ofta behöver göras som ett tillägg för att hitta naturvårdsarter av en viss artgrupp. Därför gör Ekoll alltid en bedömning av vilka eller i vilken utsträckning naturvårdsarter kan förväntas förekomma i en naturmiljö baserat på vilka biotopkvaliteter som förekommer och om det behövs ytterligare riktade artinventeringar av någon särskild art eller artgrupp.

Bedömningsgrund biotopvärde

Biotopvärdet bedöms utifrån följande kriterier:

- Biotopkvaliteter
- Sällsynthet och hotbild

Biotopkvaliteter avser de faktorer som bygger upp och karaktäriserar en viss biotop. Exempel på viktiga kvaliteter hos en biotop för att den ska ha betydelse för biologisk mångfald är naturlighet, störningsregimer/processer, strukturer, element, kontinuitet, naturgivna förutsättningar, området läge storlek och form samt förekomst av nyckelarter. (se bilaga 1 för definitioner av begreppen). Vid bedömningen av biotopens sällsynthet och hotbild görs detta ur ett regionalt, nationellt och globalt perspektiv. Ju mer sällsynt eller hotad biotop desto högre naturvärde.

Avgränsningar

Det bör framhållas att en NVI enligt standarden endast omfattar bedömning av nuvarande naturvärden och inte bedömning av ett områdes betydelse för friluftslivet, geologiska värden eller kulturmiljövärden. En NVI omfattar inte heller någon konsekvensbedömning av planerad exploatering, bedömning av framtida naturvärde eller ekosystemtjänster. Däremot är resultaten från en NVI ett viktigt underlag för planering, miljökonsekvensbeskrivningar, detaljplaner/översiktsplaner och liknande.

Naturvärdesinventering

NVI:n har genomförts med detaljeringsgraden ”detalj”, vilket innebär att minsta kartlagda naturvärdesobjekt är 10 m².

Förstudienivå

Till förstudien inhämtades information om förekommande arter i området via Artportalen (2022-02-21, period 2002-2022), förekommande skyddade och naturvårdsintressanta områden (öppna geodata) samt studier av andra kartor (topografiska kartan samt flygbilder) samt platsbesök 2022-02-23. Potentiella naturvärdesobjekt identifierades och kommer att bedömas noggrannare i fält längre fram på säsongen.

Fältnivå

Fältinventering vid en NVI kan i Skåne utföras under perioden 1 april till 30 november. Fältinventering genomfördes 2022-05-06 där tidigare identifierade naturvärdesobjekt som pekats ut vid besöket 2022-02-23 bedömdes noggrannare. Förekomster av naturvårdsarter och biotopkvaliteter med betydelse för biologisk mångfald eftersöktes för att göra nya bedömningar av naturvärdesobjekten.

Tillägg

En NVI kan enligt svensk standard kompletteras med olika tillägg (bilaga 1). Nedanstående tillägg har genomförts inom hela inventeringsområdet.

- *Naturvärdesklass 4* - naturvärdesobjekt med visst naturvärde
- *Generellt biotopskydd* – områden som omfattas av skydd enligt 7 kap 11 § Miljöbalken (MB) och 5 § Förordning om områdesskydd (FOM, 1998:1252)

- *Värdeelement* - med särskild betydelse för områdets biologiska mångfald. Kan exempelvis vara skyddsvärda träd.
- *Detaljerad redovisning av artförekomst av naturvårdsarter* - av skyddade och rödlistade arter som påträffats under fältinventeringen på en karta.

Följande tillägg har genomförts i utkanten av inventeringsområdet:

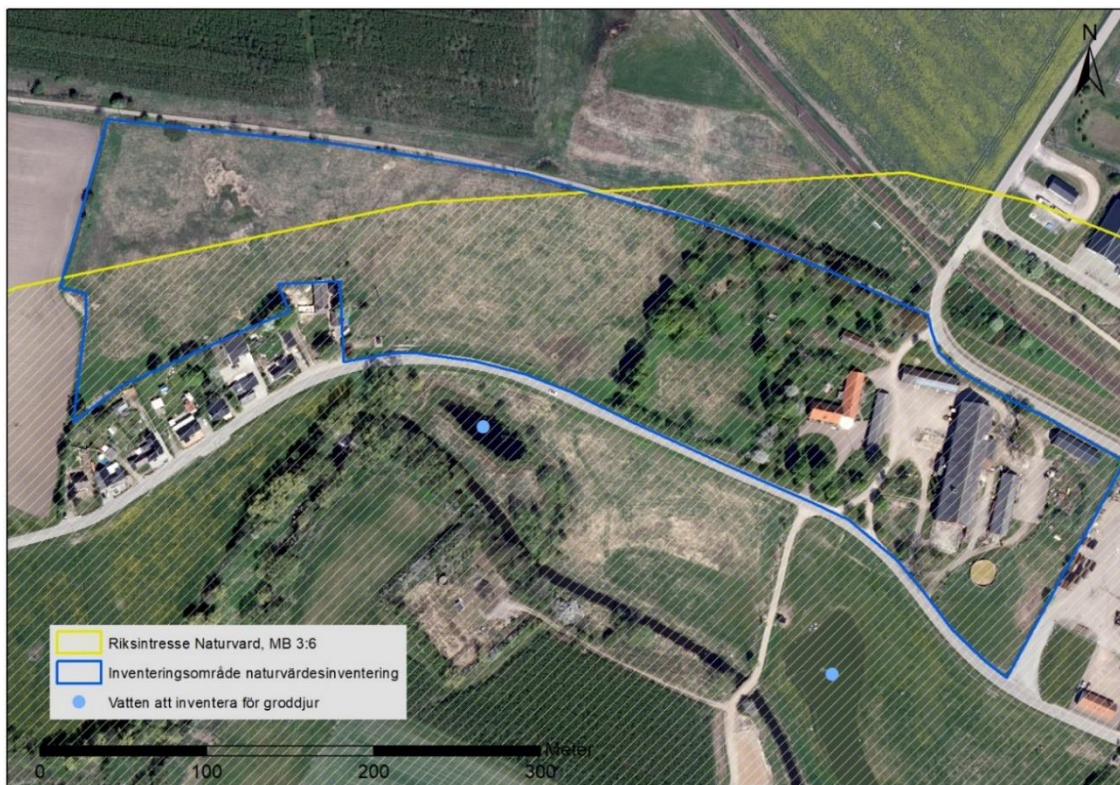
- *Fördjupad artinventering av groddjur* - innebär att groddjur eftersökts i två vatten söder om fastigheten (figur 1) för att undersöka om det finns risk/möjlighet att groddjur i framtiden kommer att söka sig in i planområdet. Möjliga arter som kan finnas i området är vanlig padda, vanlig groda, åkergroda, ätlig groda samt mindre och större vattensalamander. Grodor och paddor eftersöks dagtid och inventering av salamandrar sker när det är mörkt. Alla Sveriges groddjursarter är fridlysta och därför är det en god idé att ha kunskap om hur olika groddjur nyttjar områdets befintliga vatten. Groddjur inventerades den 12 april 2022

Resultat

Förstudie

Tidigare kända naturvärden

Stora delar av området är utpekade som riksintresseanspråk för naturvård (Saxån-Braån, 3 kap. 6 § MB, figur 3) vilket innebär att området så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Riksintressets värdekärnor är framför allt Saxå.Braåns vattenmiljöer.

Figur 3. Område utpekade som riksintresseanspråk (MB 3:6).

Det finns kulturbetesmarker i området som troligen inte hyser högre naturvärden. Markerna var vid fältbesöket den 2022-02-23 ohävdade med högvuxna näringsgynnade gräsarter vilket ytterligare tyder på att de öppna markerna saknar högre naturvärden. Dessutom finns en del äldre skyddsvärde träd (se värdeelement nedan).

Tidigare kända naturvårdsarter

Det finns inga inrapporterade naturvårdsarter till Artportalen inom inventeringsområdet. Däremot finns en del blommande örter rapporterade sedan tidigare som är gynnsamma för biologisk mångfald och pollinerande insekter. Exempel på sådana växtarter är liten blåklocka, blåeld, bockrot och jättenattljus. Ingen av de observerade växterna är fridlysta, rödlistade eller skyddade på annat sätt men indikerar att de öppna markerna hyser en hel del blommande örter som i sin tur möjligen skulle kunna gynna rödlistade insektsarter.

Fältstudie

Områdesbeskrivning

Östra delen av inventeringsområdet består av en gårdsmiljö med flera byggnader, grusytor och näringspåverkade grönytor (figur 4). Större delar av trädgårdsmiljön som tillhör gården har trädgångar med större träd av olika trädslag såsom ask, hästkastanj, skogslönn och avenbok. Grönytorna sköts måttligt och har delvis fri utveckling och går gradvis åt igenväxning. Fältskikten domineras av näringsgynnade örter såsom kirskaål, nässlor, nejlikrot, snärjmåra, vitplister, jordreva, hundkex och svalört. Här finns även rester av trädgårdsväxter såsom snödroppar, aftonstjärna och narciss. Västra delen av inventeringsområdet består av en öppen gräsmark med näringsgynnade växtarter såsom ogräsmaskrosor, vanlig smörblomma, ängskavle, revfingerört, svalört, hundkex och nässlor. Ytan har två mindre fuktsvackor där det står vatten under perioder med mycket nederbörd. Vattenytorna är dock för små, saknar hydrologiska förutsättningar för att hålla tillräckligt med vatten och saknar typiska växtarter för att kunna klassas som våtmarker. Lite vecketåg och en del ängsbräsma växter dock intill de våta svackorna vilket indikerar att marken aldrig blir helt torr. Ett par grönenor och en rödbena sågs rasta i en av de blöta svackorna.

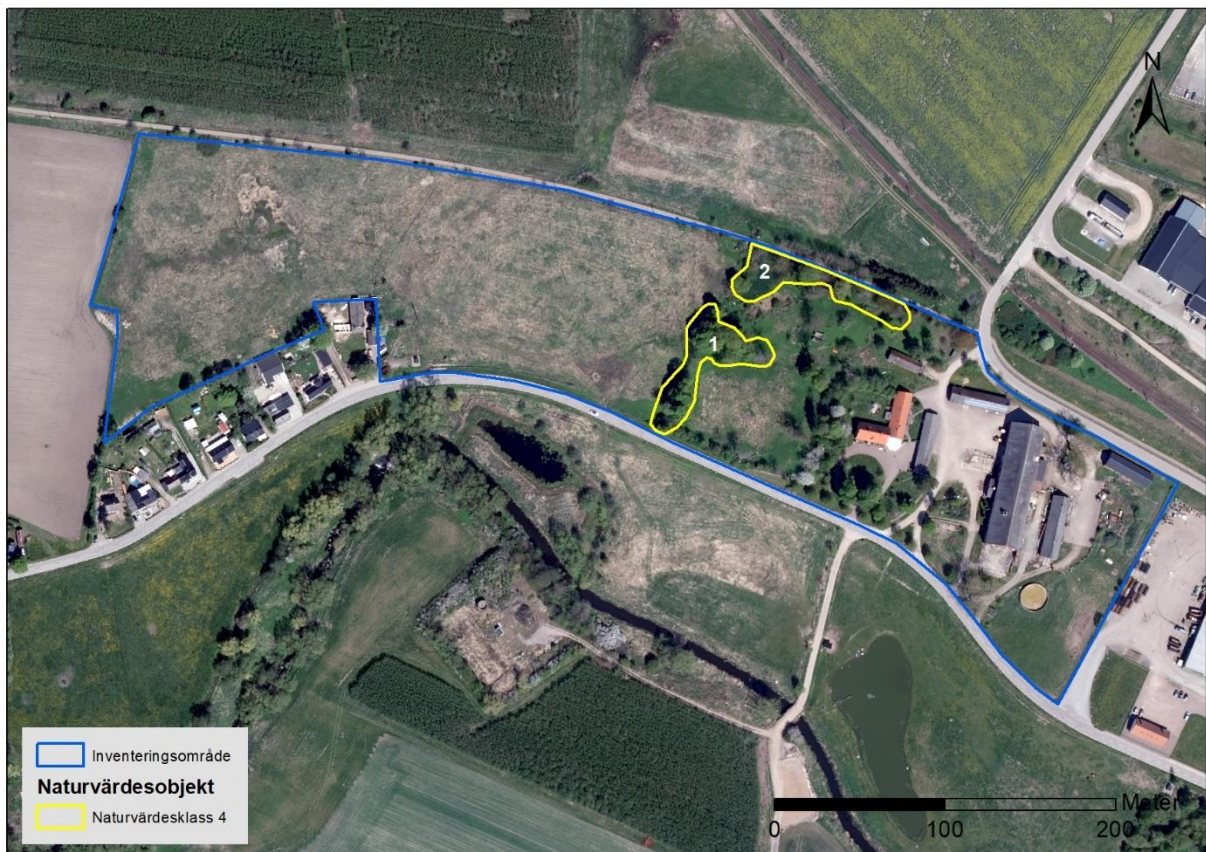

Figur 4. Vy över del av den östra (vänster) samt den västra delen av inventeringsområdet.

Naturvärdesbedömning

Vid inventeringen avgränsades två naturvärdesobjekt där båda tilldelats naturvärdesklass 4, visst naturvärde (tabell 2, figur 5). Objekten består av två träddungar med en del skyddsvärda träd. Detaljerade objektbeskrivningar av alla de naturvärdesklassade områdena och motiven till klassningarna finns i rapportens slut.

Miljöerna utanför de klassade objekten är områden med lågt naturvärde vilket innebär att dessa miljöer har ett värde för exempelvis fåglar, vilt, trivial flora och mer lättspredda arter och fungerar som spridningsvägar, tillfälliga uppehållsplatser och för födosök. De utgör dock oftast inte de viktigaste livsmiljöerna för exempelvis reproduktion och övervintring.

Figur 5. Översikt över de naturvärdesobjekt som avgränsades under fältinventeringen.

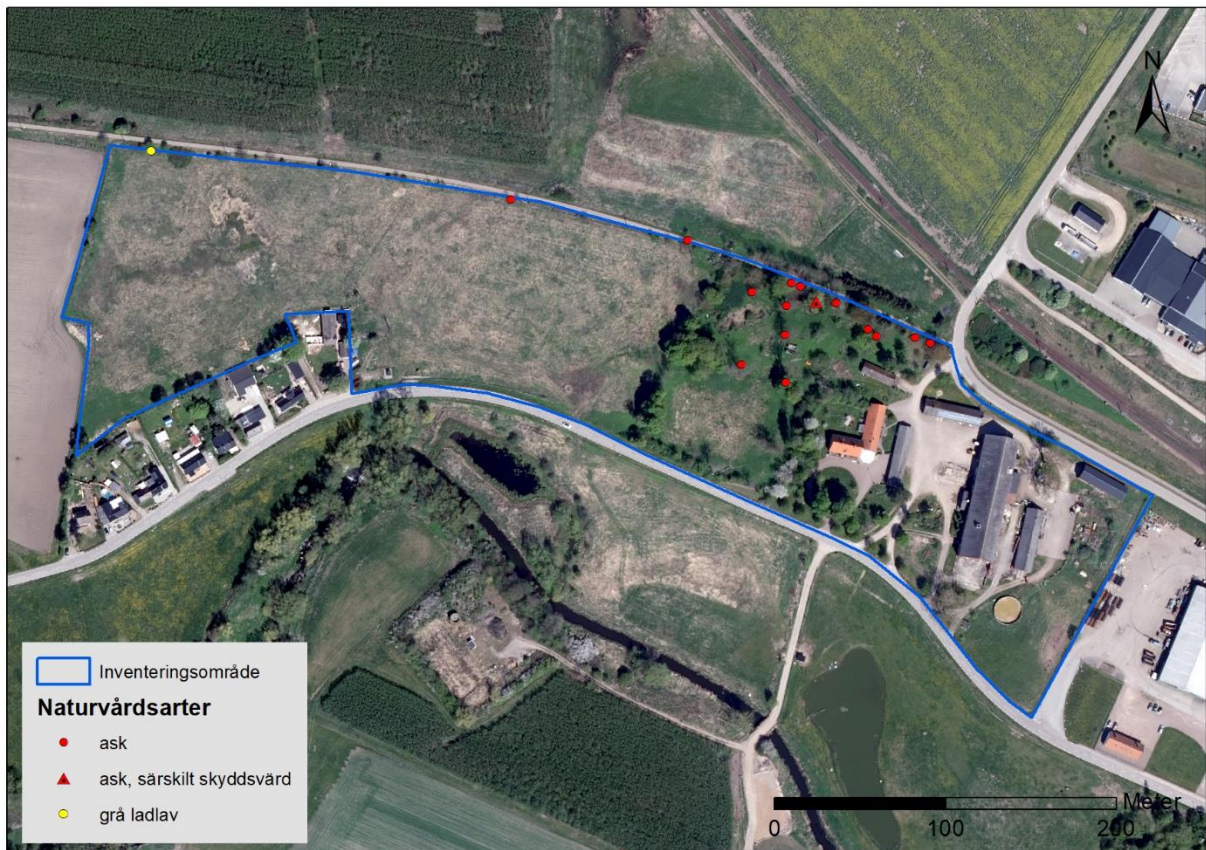
Tabell 2. Sammanställning av utpekade naturvärdesobjekt och deras klassningar.

Objekt	Biotop	Biotopvärde	Artvärde	Naturvärdesklass
1	Träddunge	Visst	Obetydligt	4, visst naturvärde
2	Träddunge	Visst	Obetydligt	4, Visst naturvärde

Naturvårdsarter

Totalt fem naturvårdsarter har observerats under fältinventeringen: ask (figur 6), järnsparv, ärtsångare, kyrkogårdslav och grå ladlav (figur 6 och 7).

Figur 6. Noterade rödlistade arter inom inventeringsområdet.

Kärlväxter

Vid fältinventeringen noterades 15 askar (figur 6). Ask är rödlistad som starkt hotad (EN) enligt den senaste svenska rödlistan från 2020. Friska uppväxta askar blir alltmer ovanliga eftersom ask är hårt drabbad av askskottsjukan. Många rödlistade och hotade arter av främst insekter är knutna till ask och därför är ask ett viktigt trädslag att bevara i landskapet.

Fåglar

Alla vilda fågelarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen 4 § men arter som finns upptagna i EU:s fågeldirektivs bilaga 1, rödlistade arter samt arter som uppvisar en negativ trend som minskat med 50 % eller mer under åren 1975-2005 bör enligt Naturvårdsverket prioriteras i skyddsarbetet. Lagstiftningen kring artskyddsförordningen håller sedan 2021 dock på att skärpas på så sätt att enskilda individer av fridlysta arter planeras få ett starkare skydd men än så länge gäller dessa kriterier. Fågelarterna funna under Ekolls inventering uppfyller dessa kriterier. Järnsparv är en art som uppvisat en starkt minskande trend men är inte rödlistad eller upptagen i fågeldirektivet. Ärtsångare är rödlistad som nära hotad (NT). Båda arterna är knutna till skogsmiljöer med täta buskskikt där de har sina häckningsplatser men de kan även häcka i trädgårdar. Många småfågelarter missgynnas av att ”ostädade” bryn och buskage avlägsnas i landskapet.

Lavar

Kyrkogårdslav är en lavart som sågs växta på flertalet askar inom området. Kyrkogårdslav är knuten till gamla lövträdträd i äldre alléer, parker, lövängar eller på kyrkogårdar. Arten växer ofta på ask. Det växer ofta ett flertal andra naturvårdsintressanta eller rödlistade arter i områden där kyrkogårdslav påträffas och den signalerar därmed lång kontinuitet och att det finns god potential för hotade lavar i ett område.

Grå ladlav är akut hotad (CR) och hittades på en av de gamla staketstolparna i området (figur 7). Arten är mycket sällsynt och finns endast på ett fåtal lokaler i Skåne och på Öland. Lokalen i Billeberga är en tidigare okänd lokal får därför anses vara ett ganska unikt fynd. Grå ladlav väster uteslutande på gamla kulturved av obehandlat hårt trä, främst gamla staketstolpar av ek men även äldre fäladsbyggnader. Det direkta hotet mot arten är minskad användning av obehandlat virke i jordbrukslandskapet där befintligt virke successivt tas bort och inget nytt obehandlat virke används. Virket behöver vara omkring 100 år innan grå ladlav kan etablera sig.

På grund av artens sällsynthet är det önskvärt att de gamla staketstolparna bevaras. En möjlighet är att flytta på stolparna. Viktigt att tänka på är att stolparna måste stå vända åt samma väderstreck som i dagsläget för att inte ändra förutsättningarna för lavens tillväxt. Med andra ord, den sida som är solbelyst idag måste fortsätta vara solbelyst vid en flytt. Flytten bör inte vara lång, helst ska stolparna placeras i närområdet i samma typ av miljö. Ett bra alternativ är att återanvända stolparna till ett nytt stängsel eller integrera stolparna i ett befintligt stängsel. Viktigt är att stolparna står upprätt och stabilt och inte börjar luta efter något år eftersom det missgynnar lavens tillväxt. Även om endast en av stolparna har påväxt av grå ladlav är det av värde att stolpar av samma ålder även bevaras för att underlätta lavens spridning. Stolparna bör placeras nära varandra med max 500 meter ifrån varandra (men helst närmare).

Figur 7. Grå ladlav samt den stolpe som den observerades på.

Invasiva arter

Jättebalsamin finns rapporterad strax väster om inventeringsområdet. Jättebalsamin är listad på EU:s förteckning över invasiva främmande arter, vilket innebär att arten är förbjuden att importera, sälja, odla, transportera, använda, byta och sätta ut i naturen.

Värdeelement

Ett flertal värdeelement i form av skyddsvärda träd, en samling av död ved har pekats ut inom inventeringsområdet (figur 8). De skyddsvärda träden är av olika arter, bland annat bok, hästkastanj, lönn och ask. Uppväxta friska askar är viktiga att spara då många hotade insektsarter är knutna till ask. Övriga träd är antingen grova eller har förekomst av exempelvis håligheter och död ved vilket är av stor vikt för vedlevande insekter som lever av grova äldre träd, fladdermöss som har sina daggömmen och yngelkolonier i hålträd, hålhäckande fåglar samt mossor, lavar och svampar som är knutna till grova äldre träd. Likaså är högen med död ved (figur 9) viktig för vedlevande insekter och fungerar även som skydd och gömsle åt smådjur och andra insekter.

Sex av de skyddsvärda träden är i något sämre skick (låg vitalitet, figur 8). Det innebär att delar av kronan och/eller stammen är död. Dessa träd är gynnsamma livsmiljöer för till exempel vedlevande insekter. Dock finns en risk att träden eller delar av träden faller vid stormar.

Figur 8. Förekommande värdeelement bestående av skyddsvärda träd samt en hög med död ved. Träd med låg vitalitet (<75%) är markerade med en vit prick.

Figur 9. Exempel på värdeelement i området: en stenmur, en hög med död ved, ett träd med mulm och håligheter samt grova träd.

Generellt biotopskydd

Det finns tre allér (figur 10), ett öppet dike och två odlingsrösen som omfattas av generellt biotopskydd (figur 11). Biotoper som omfattas av skyddet bidrar till variation, skapar spridningsvägar och utgör livsmiljöer för flera artgrupper (exempelvis fåglar, små däggdjur, grod- och kräldjur, insekter, mossor och lavar) som annars kan ha svårt att hitta livsmiljöer i det öppna jordbrukslandskapet. Stenrösen och stenmuren är små utan påväxt av mossor vilket indikerar att de inte är särskilt gamla. De har ändå en viss betydelse för smådjur och insekter som kan använda dem som gömslen.

Figur 10. Två av de tre alléerna som finns inom eller strax intill inventeringsområdets gränser.

Figur 11. Översikt över biotopskyddade områden.

Fördjupad artinventering groddjur

I den östra våtmarken (figur 1) observerades ungefär 40 romklumpar av vanlig groda. I den västra våtmarken (figur 1) observerades åtta romklumpar av vanlig groda. Inga andra groddjursarter observerades.

Enligt markägaren förekommer det fisk i den östra våtmarken. Den västra våtmarken har förbindelse med Braån vilket betyder att även denna innehåller fisk. Därmed är ingen av våtmarkerna lämpliga för större vattensalamander eftersom denna art undviker dammar med fisk.

Slutsatsen blir att våtmarkerna nyttjas av vanlig groda men inte av större vattensalamander som är den art som har ett starkare skydd enligt artskyddsförordningen än vad vanlig groda har. Planerad bebyggelse bedöms inte påverka större vattensalamander och någon dispens för denna art behöver inte sökas.

Objektbeskrivningar

Nedan följer detaljerade objektbeskrivningar av alla de naturvärdesklassade områdena och motivering till objektens klassningar.

Naturvärdesobjekt 1

Naturvärdesklass:	4, visst	Naturtyp:	skog och träd
Biotopvärde:	visst	Biotop:	träddunge
Artvärde:	obetydligt	Natura 2000-naturtyp:	nej
Areal:	0,18 ha	Preliminär bedömning:	nej

Områdesbeskrivning

Träddungar med äldre träd i mellersta delen av området. Dungarna finns med på flygbilder från 1940-talet. Träden består av hästkastanj, bok, avenbok och ask.

Motivering till naturvärdesklassning

Träddungar fungerar som refug och födosöksplats för småfåglar och småvilt och bidrar till variation i odlingslandskapet. Träddungen har ett flertal skyddsvärda träd vilka gynnar vedlevande insekter, fågellivet, fladdermöss samt mossor och lavar

Naturvårdsarter

Ask

Kyrkogårdslav

Järnsparv

Ärtsångare

Naturvärdesobjekt 2

Naturvärdesklass:	4, visst	Naturtyp:	skog och träd
Biotopvärde:	visst	Biotop:	träddunge
Artvärde:	obetydligt	Natura 2000-naturtyp:	nej
Areal:	0,10 ha	Preliminär bedömning:	nej

Områdesbeskrivning

Träddungar och buskage med äldre träd i norra delen av området. Dungarna finns med på flygbilder från 1940-talet. Träden består av ask, pil, bok och skogslönn.

Motivering till naturvärdesklassning

Träddungar fungerar som refug och födosöksplats för småfåglar och småvilt och bidrar till variation i odlingslandskapet. Träddungen har ett flertal skyddsvärda träd vilka gynnar vedlevande insekter, fågellivet, fladdermöss samt mossor och lavar. Flertalet småfåglar kan säkerligen använda området som häckningslokal. Marken i denna dunge är av fuktigare och blötare karaktär vilket ha betydelse för arter knutna till fuktiga skogsmiljöer. Blöta marker är en bristvara i det intensivt brukade jordbrukslandskapet.

Naturvårdsarter

Ask

Kyrkogårdslav

Järnsparv

Ärtsångare

Referenser

- Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala
- Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken SLU. Uppsala
- Naturvårdsverket. 2012. Biotopskyddsområden - Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken handbok 2012:1
- Naturvårdsverket. 2012. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder 2012-2016, rapport 6496.
- Naturvårdsverket. 2009. Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Version 1:0 : 2009-04-06.
- SIS Swedish Standards Institute. 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk standard SS 199000:2014
- SIS Swedish Standards Institute. 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Komplement till SS 199000. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014
- Skogsstyrelsen. 2014. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- SLU Artdatabanken. Dyntaxa - svensk taxonomisk databas. www.dyntaxa.se.
- Tyler, T. m.fl. (red.). 2007. Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning. Lunds botaniska förening. Lund.

Bilaga 1- Förtydligande av metodik

Naturvärdesklassning

Naturvärdesinventeringen har genomförts enligt svensk standard SS 199000:2014 där ett områdes naturvärde bedöms utifrån fyra naturvärdesklasser (tabell 1). Hela ytan inom varje naturvärdesklassat område bedöms, enligt standarden, ha likvärdig betydelse för biologisk mångfald och utgörs av en dominerande naturtyp. De klassade områdena benämns som ”naturvärdesobjekt”.

Tabell 1. Naturvärdesklassernas innebörd samt exempel på vad klassningarna kan motsvara. Naturvärdesklass 1, 2 och 3 avgränsas alltid i en NVI medan naturvärdesklass 4 kan väljas som ett tillägg.

Naturvärdesklass	Förtydligande	Exempel
1. <i>Högsta</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå. Dessa områden är mycket skyddsvärda och har ofta redan någon form av skydd på grund av sin artrikedom, sällsynthet eller påtaglig avsaknad av negativ mänsklig verksamhet.	Fullgoda och/eller prioriterade Natura 2000-naturtyper, ostörda nyckelbiotoper eller nationellt sällsynta/betydelsefulla naturtyper.
2. <i>Högt</i>	Området är av särskilt hög betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Dessa områden är ofta skyddsvärda för att bibehålla viktiga naturvärden.	Delvis fullgoda Natura 2000-naturtyper, regionalt sällsynta/betydelsefulla naturtyper och nyckelbiotoper med lägre kontinuitet.
3. <i>Påtagligt</i>	Området kan ha särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå, men oftast på regional nivå. Den totala arealen av områden med naturvärdesklass 3 i ett landskap är av särskild betydelse för att upprätthålla eller förbättra ekologiska kvaliteter och funktioner i landskapet.	Anlagda våtmarker, restaurerbara ängs- och betesmarker, skog som har potential att bli gammal eller äldre trädgårdsmiljöer med gamla träd.
4. <i>Visst</i>	Området kan ha viss betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på framför allt regional och lokal nivå. Den totala arealen av områden med naturvärdesklass 4 i ett landskap är av betydelse för att utöka grundläggande ekologiska funktioner och spridningsvägar i landskapet. Negativ påverkan från mänskliga aktiviteter är ofta påtaglig i dessa områden men områdena kan ändå ha viss betydelse för biologisk mångfald.	Områden som omfattas av generellt biotopskydd, blom- och insektsrika ruderatmarker, flerskiktad skog med stort ädellövsinslag men som saknar värdeelement såsom död ved eller liknande.

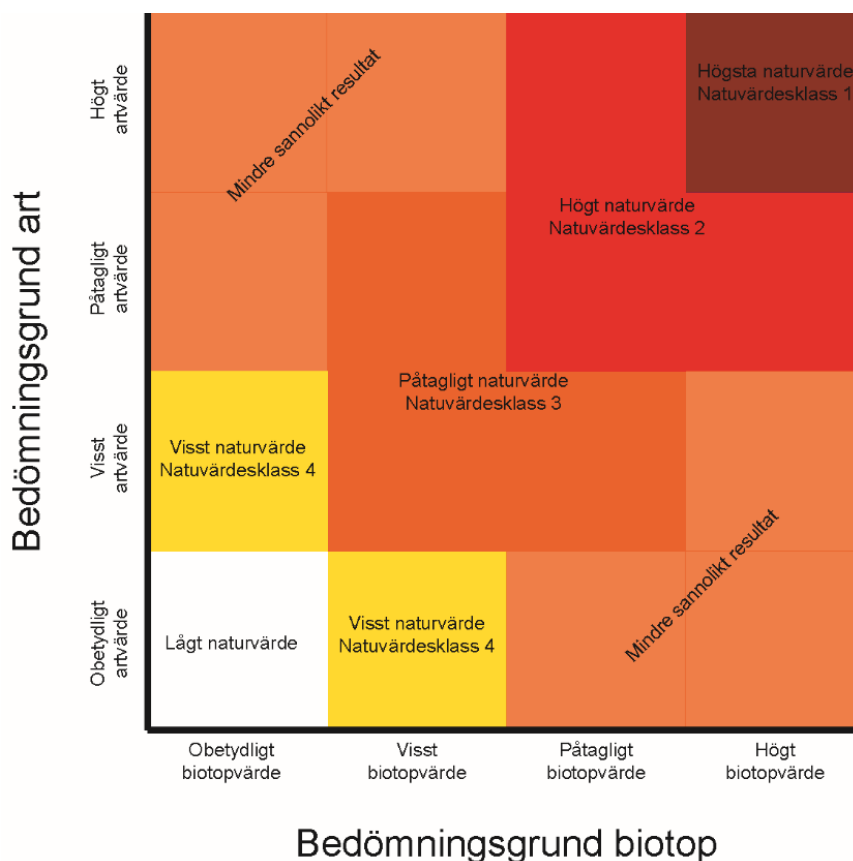
Enligt standarden kan även landskapsobjekt avgränsas. Detta görs när landskapet i sin helhet har en uppenbart större betydelse för biologisk mångfald än de enskilda naturvärdesobjekten var för sig. Ett landskapsobjekt kan innehålla flera olika naturtyper och behöver inte naturvärdesklassas. Exempel på landskapsobjekt kan vara ett större sammanhängande kustområde med olika typer av strandängar eller en vidsträckt ås med olika typer av skogsmiljöer.

Områden som inte naturvärdesklassas räknas som områden med lågt naturvärde. Med lågt naturvärde avses ringa eller ingen betydelse för biologisk mångfald. Områden med lågt

naturvärde kan ha ett värde för exempelvis fåglar, vilt och mer lättspridda arter och kan fungera som tillfälliga uppehållsplatser och för födosök. Områdena utgör dock oftast inte de viktigaste livsmiljöerna för exempelvis reproduktion och övervintring (undantag finns för exempelvis vissa arter av jordbruksfåglar knutna till åkerlandskap såsom raphöna, kornknarr och vaktel). Exempel på miljöer med lågt naturvärde kan vara konventionellt odlad jordbruksmark, kalhyggen, påfallande ung skogsproduktion med påtaglig bruten biologisk kontinuitet, beteshagar med hög näringspåverkan där näringspåverkade gräsarter dominerar och golfbanornas gödslade och klippta greener och ruff.

Bedömningsgrunder för naturvärdesklassning

Ett områdes naturvärdesklass bedöms, enligt standarden, utifrån bedömningsgrunderna ”artvärde” och ”biotopvärde” (figur 2). Bedömningen baseras dels på en fältinventering av funna arter och biotoper, dels på tidigare inventeringar och rapporter om sådana finns att tillgå, exempelvis artobservationer på Artportalen, biotopbedömningar i Skogsstyrelsens eller äng- och betesmarksinventeringens databaser (TUVA) eller motsvarande trovärdiga källor, databaser och kartverktyg. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömningen (figur 2), är egentligen missvisande och kan i stället läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Figur 2. Matris för bedömning av naturvärde. Omarbetad efter SIS-TR 199001:2014. Ordet ”obetydligt”, som används enligt standard i naturvärdesbedömning, är egentligen något missvisande och kan läsas som ”lågt” då nästan all mark har någon betydelse för biologisk mångfald.

Bedömningsgrund artvärde

Artvärdet bedöms utifrån följande kriterier (tabell 2):

- Totala antalet naturvårdsarter
- Antalet rödlistade arter (alla rödlistningskategorier)
- Antalet hotade arter (rödlistningskategorierna VU, EN och CR)
- Artrikedom

Tabell 2. Bedömningsmatris för artkriteriet. Den aspekt som ger högst utfall används. Det framgår inte i standarden varför bedömningsgrunderna i vissa fall saknar kriterier (tomma rutor).

Aspekt för bedömningsgrund art	Naturvårdsarter	Rödlistade arter	Hotade arter (VU, EN, CR)	Artrikedom
Obetydligt artvärde	Inga eller obetydliga förekomster av naturvårdsarter	Inga eller obetydliga förekomster av rödlistade arter	-	Området är inte påtagligt artrikare än omgivande landskap eller andra områden med samma biotop i regionen eller i Sverige
Visst artvärde	Enstaka naturvårdsarter förekommer. Åtminstone en av dessa är god indikator för naturvärde eller har en livskraftig förekomst	Enstaka rödlistade arter förekommer	-	Området är artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden med samma biotop i regionen eller i Sverige
Påtagligt artvärde	Flera naturvårdsarter förekommer. Åtminstone några av dessa är goda indikatorer på naturvärde eller har livskraftiga förekomster	Enstaka rödlistade arter förekommer. Åtminstone en av dessa har en livskraftig förekomst.	-	Området är mycket artrikare än omgivande landskap eller andra områden med samma biotop i regionen eller i Sverige.
Högt artvärde	Ett stort antal naturvårdsarter förekommer. Flera av dessa är goda indikatorer på naturvärde eller har livskraftiga populationer.	Flera rödlistade arter förekommer. Åtminstone några rödlistade arter har livskraftiga populationer.	Enstaka hotade arter förekommer.	-

Naturvårdsarter (tabell 3) är ett samlingsnamn för arter som anses vara extra skyddsvärda. Naturvårdsarter kan indikera att ett område har höga naturvärden med goda förutsättningar för biologisk mångfald eller kan i sig själva vara av särskild betydelse för biologisk mångfald.

Tabell 3. Sammanställning av vilka arter som ingår i begreppet naturvårdsarter.

Naturvårdsart	Innebörd
<i>Skyddade arter</i>	Omfattar arter skyddade enligt artskyddsförordningen (fridlysta) och arter upptagna i någon av art- och habitatdirektivets samt fågeldirektivets bilagor (Natura 2000-arter).
<i>Rödlistade arter</i>	Omfattar arter upptagna i den senaste svenska rödlistan. Rödlistan listar arter som riskerar att dö ut på sikt.
<i>Signalarter</i>	Omfattar arter som med sin närvaro eller frekvens indikerar att ett område har höga naturvärden. Ofta handlar det om att dessa arter signalerar lång kontinuitet och därmed artrikedom i ett område. Finns både för skogsmiljöer och betesmarker/öppna marker.
<i>Nyckelarter</i>	Omfattar arter som har en särskilt viktig ekologisk funktion för andra arters överlevnad, direkt eller indirekt.
<i>Typiska arter</i>	Omfattar arter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos aktuell N2000-naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Arten måste förekomma i sin typiska N2000-naturtyp för att få räknas som naturvårdsart.
<i>Ansvarsarter</i>	Omfattar arter som har en stor andel av sin population i Sverige eller inom ett begränsat område exempelvis en kommun. En kommun kan anses ha ett ansvar att förvalta artens livsmiljöer så att arten förblir livskraftig inom sitt begränsade utbredningsområde.

Vid vår bedömning av naturvårdsarter har vi inte inkluderat rödlistade arter som är planterade eller förvildade (exempelvis naverlönn vars naturliga bestånd endast förekommer på en lokal utanför Svedala) utan de är i förekommande fall inhemska och naturligt förekommande. Planterade och förvildade bestånd/populationer betraktas således inte som naturvårdsarter. Sly av de mycket hotade trädarterna skogsalm och ask betraktas inte heller som rödlistade eftersom det endast är äldre träd av dessa arter som är hotade och sällsynt förekommande. Skogsalm och ask föryngrar sig på de flesta marker men kräver sedan kalk- och näringsrik mulljord för en god tillväxt. Dessutom angrips inte almsly och asksly av almsjuka respektive askskottsjuka.

Artrikedomen bedöms utifrån vilken artrikedom som kan förväntas i en viss biotop eftersom vissa biotoper är naturligt artfattiga, exempelvis vita sanddyner, medan andra är med naturligt artrika, exempelvis rikkärr. Artrikedomen i ett område ställs även i relation till artrikedomen i omgivande landskap eller andra platser med samma typ av biotop.

Vid tillfället som en naturvärdesinventering utförs påträffas inte alltid naturvårdsarter i områden där det egentligen kan förväntas förekomma naturvårdsintressanta arter. Detta beror ofta på prioriteringar, att inventering krävs vid olika tidpunkter både på året och dygnet eller att riktade artinventeringar ofta behöver göras som ett tillägg för att hitta naturvårdsarter av en viss artgrupp. Därför gör Ekoll alltid en bedömning av vilka eller i vilken utsträckning naturvårdsarter kan förväntas förekomma i en naturmiljö baserat på vilka biotopkvaliteter som förekommer och om det behövs ytterligare riktade artinventeringar av någon särskild art eller artgrupp.

Bedömningsgrund biotopvärde

Biotopvärdet bedöms utifrån följande kriterier (tabell 4):

- Biotopkvaliteter
- Sällsynthet och hotbild

Tabell 4. Bedömningsmatris för biotopkriteriet. Den aspekt som ger högst utfall används. Det framgår inte i standarden varför bedömningsgrunderna i vissa fall saknar kriterier (tomma rutor).

Aspekt för bedömningsgrund biotop	Biotopkvalitet	Sällsynthet och hot
<i>Obetydligt biotopvärde</i>	Biotopkvaliteter saknas eller är av negativ betydelse för biologisk mångfald.	-
<i>Visst biotopvärde</i>	Enstaka biotopkvaliteter förekommer men många av de biotopkvaliteter som kan förväntas förekomma saknas.	Förekomst av biotop som är sällsynt på regional nivå.
<i>Påtagligt biotopvärde</i>	Flera biotopkvaliteter förekommer men enstaka av de biotopkvaliteter som kan förväntas förekomma saknas eller hade kunnat förekomma i större omfattning.	Förekomst av biotop som är nationellt eller internationellt sällsynt. Förekomst av N2000-naturtyp.
<i>Högt biotopvärde</i>	Förväntade biotopkvaliteter förekommer i stor omfattning och har god kvalitet. Biotopkvaliteterna bedöms inte kunna bli avsevärt bättre i regionen.	Förekomst av biotop eller N2000-naturtyp som är hotad i ett nationellt eller internationellt perspektiv.

Biotopkvaliteter avser de faktorer som bygger upp och karaktäriserar en viss biotop. Exempel på viktiga kvaliteter hos en biotop för att den ska ha betydelse för biologisk mångfald (naturvärde) presenteras i tabell 5. Vid bedömningen av biotopens *sällsynthet och hotbild* görs detta ur ett regionalt, nationellt och globalt perspektiv. Ju mer sällsynt eller hotad biotop desto högre naturvärde.

Tabell 5. Sammanställning av exempel på biotopkvaliteter som kan förekomma i en naturmiljö.

Biotopkvaliteter	Innebörd
<i>Naturlighet</i>	Frånvaro av negativ mänsklig verksamhet som leder till utarmning av biologisk mångfald, exempelvis dränering, skogsavverkning, gödning, föroreningar, nedskräpning, vattenreglering eller tråkning.
<i>Störningsregimer</i>	Processer som formar livsmiljöer som exempelvis vattenströmmar, översvämningar, brand, ras men även människoskapade processer såsom slätter och bete.
<i>Strukturer</i>	Exempelvis olikådrighet, flerskiktning (fält-, busk- och trädskikt), vågexponering, lä från vind.
<i>Element</i>	Exempelvis död ved, stenblock, gamla träd, forsar, rev och blottad sand.
<i>Kontinuitet</i>	Strukturer och processer som funnits under lång tid.
<i>Naturgivna förutsättningar</i>	Abiotiska (icke biologiska) faktorer som bygger upp livsmiljöer och lokalklimat. Exempelvis hydrologi, topografi, jordarter, syrgashalt, salthalt, pH och solexponering.
<i>Områdets läge, storlek och form</i>	Exempelvis småskalighet och variation i odlingslandskapet eller större sammanhängande naturområden. Ibland kan gränsen mellan olika naturtyper, exempelvis skogsbryn, vara av störst betydelse för biologisk mångfald i ett område.
<i>Förekomst av nyckelarter</i>	Nyckelarter bygger upp livsmiljöer för många andra arter exempelvis blommande växter som ger födoresurser åt insektslivet eller tångskogar som skapar uppväxtmiljöer för fiskyngel.

Avgränsningar

Det bör framhållas att en NVI enligt standarden endast omfattar bedömning av nuvarande naturvärden. En NVI innefattar således inte någon bedömning av ett områdes betydelse för friluftslivet, geologiska värden eller kulturmiljövärden men kulturhistoriska spår kan inkluderas om de har betydelse för biologisk mångfald (till exempel gårdsgårdar). En NVI omfattar enligt standarden inte heller någon konsekvensbedömning av planerad exploatering, bedömning av framtida naturvärde eller ekosystemtjänster. Däremot är resultaten från en NVI ett viktigt underlag för planering, miljökonsekvensbeskrivningar, detaljplaner/översiktsplaner och liknande för att i dessa handlingar kunna bedöma konsekvenser av exploatering, hur negativ påverkan på mångfalden kan undvikas i möjligaste mån eller hur naturvärden kan förstärkas genom skötselåtgärder.

Tillägg

En NVI kan enligt svensk standard kompletteras med olika tillägg enligt nedan.

Tillägget naturvärdesklass 4

Innebär att naturvärdesobjekt med visst naturvärde avgränsas på samma sätt som naturvärdesobjekt med påtagligt, högt eller högsta naturvärde.

Tillägget fördjupad artinventering

Riktat sig mot specifika arter eller artgrupper som i vissa fall kräver riktade inventeringar för att kunna bedöma utbredning inom inventeringsområdet, exempelvis fridlysta eller starkt hotade arter som kan kräva extra hänsyn eller dispens.

Tillägget generellt biotopskydd

Innebär att områden som omfattas av det generella biotopskyddet enligt 7 kap 11 § Miljöbalken (MB) och 5 § Förordning om områdesskydd (FOM, 1998:1252) identifieras och kartläggs. Det finns sju olika biotoper som omfattas av detta skydd: alléer, källa med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevallar, småvatten och våtmarker i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark och åkerholmar.

Tillägget värdeelement

Innebär att strukturer med särskild betydelse för områdets biologiska mångfald eftersöks och kartläggs. Olika biotoper kan ha olika värdeelement som exempelvis kan bestå av samlingar av sten, vattenmiljöer, död ved, skyddsvärda träd, sandblottor, strandbrinkar, klippor och hållkar. Värdeelement redovisas även om de ligger utanför avgränsade naturvärdesobjekt.

Skyddsvärda träd är träd som har ett särskilt värde för biologisk mångfald. Egenskaper som gör ett träd skyddsvärt är hög ålder, grovlek (olika minimidiameter i brösthöjd för olika trädslag men 80 cm är ett generellt riktvärde), förekomst av mulm, håligheter, savflöden, död ved och naturvårdsarter samt döda stående eller liggande träd med en diameter på minst 30 cm i basen. Organismer som kan vara knuta till skyddsvärda träd och som använder dessa som livsmiljö är vedlevande insekter, kryptogamer (mossor, lavar och svampar), fladdermöss som kan ha daggömmen och yngelkolonier i hålträd samt födosökande hackspettar och hålhäckande fåglar.

Naturvårdsverket har även en definition för så kallade *särskilt skyddsvärda träd* som har mycket stor betydelse för mångfalden eftersom dessa typer av träd ofta är ovanligt förekommande. Både levande och döda träd ingår i definitionen ”särskilt skyddsvärda träd” och definieras som:

- *Jätteträd* - träd grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- *Mycket gamla träd* - gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga träslag äldre än 140 år.
- *Grova hålträd* - träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam

Metoden för inventering av skyddsvärda träd baseras på Naturvårdsverkets manual för inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet samt Skogsstyrelsens handbok för nyckelbiotopsinventering som innehåller riktlinjer för hur skyddsvärda träd identifieras. Tidigare rapporterade skyddsvärda träd på Trädportalen har inte kartlagts igen men det har kontrollerats att träden fortfarande står kvar inom fältstudieområdet.

Tillägget kartering av Natura 2000-naturtyp

Innebär att påträffade naturtyper som omfattas av EU: Art- och habitatdirektiv bilaga 1 (Rådets direktiv 92/43/EEG) kartläggs och redovisas på en karta. En bedömning av respektive naturtyps status har gjorts.

Tillägget detaljerad redovisning av artförekomst

Innebär att påträffade naturvårdsarter i form av skyddade arter (fridlysta eller Natura 2000-arter) och rödlistade arter kartläggs med en geografisk noggrannhet på 1-5 meter och redovisas på en karta.

Detsamma kan även gälla för invasiva arter. De invasiva arter som eftersökts i inventeringen är de som finns upptagna i EU:s förteckning över invasiva arter i EU (förordning 2018:1939) samt arter som anses vara invasiva i Sverige enligt Naturvårdsverket (de mest problematiska) (tabell 6). Arterna som finns upptagna i EU:s förteckning omfattas av ett regelverk som innebär att arterna måste bekämpas där de påträffas. Ett sådant regelverk finns inte för arterna som Naturvårdsverket anser vara invasiva men arter såsom parkslide och vresros, exempel på två arter som anses invasiva enligt Naturvårdsverket, kan skapa nog så stora problem som arterna i EU:s förteckning och bör därför inte spridas och bör bekämpas om resurser finns.

Tabell 6. Växtarter som anses invasiva inom EU enligt EU:s förordning om invasiva arter (som förekommer i Sverige) och som anses invasiva inom Sverige enligt Naturvårdsverket.

EU:s förordning om invasiva arter (förordning 2018:1939)	Naturvårdsverkets lista över invasiva arter i Sverige (de mest problematiska)
Gudaträd, <i>Ailanthus altissima</i>	Blomsterlupin, <i>Lupinus polyphyllus</i>
Gul skunkkalla, <i>Lysichiton americanus</i>	Jätteslide, <i>Reynoutria sachalinensis</i>
Jättebalsamin, <i>Impatiens glandulifera</i>	Kanadensiskt gullris, <i>Solidago canadensis</i>
Jätteloka, <i>Heracleum mantegazzianum</i>	Parkslide, <i>Reynoutria japonica</i>
Sidenört, <i>Asclepias syriaca</i>	Sjögull, <i>Nymphoides peltata</i>
Smal vattenpest, <i>Elodea nuttallii</i>	Sydfyring/vattenkrassula, <i>Crassula helmsii</i>
Tromsöloka, <i>Heracleum persicum</i>	Vattenpest, <i>Elodea canadensis</i>
	Vresros, <i>Rosa rugosa</i>